

Essentie en metaforen van Joris van der Voet over Falende politiek en de overheidsorganisatie

Het essay van Joris van der Voet (Instituut Bestuurskunde, Universiteit Leiden) vormt -samen met de andere 6 essays en de verdiepende discussie- een belangrijke bouwsteen voor het hoofdstuk 'Nieuwe Sturing' in het Trendboek Expeditie RWS2050, dat in het voorjaar van 2020 wordt gepubliceerd op ExpeditieRWS2050.nl.

Voet, Joris van der (2019) Falende politiek – een opdracht voor ambtelijk leiderschap

- Trends: maatschappelijke problemen worden steeds complexer, de interdependentie tussen maatschappelijke partijen neemt toe, relaties overheid - burger veranderen
- Overheden opereren in een toenemend turbulente wereld en hebben last van politiek falen: afwezigheid voldoende middelen, autonomie en duidelijk geformuleerde en consistente doelstellingen.
- Ambtelijk leiderschap kan effecten van falende politiek verzachten. Dit kenmerkt zich onder meer door: de organisatie stimuleren naar buiten te kijken en samen te werken, visie uitdragen die waarde en richting geeft aan het handelen van de organisatie en medewerkers, representatieve bureaucratie bewerkstelligen (diversiteit maar ook ruimte om jezelf te zijn).

Enkele hoofdlijnen uit de verdiepende discussie

Alle essayisten delen de **zorgen over vandaag en morgen**. De recente protesten worden regelmatig genoemd, leidend naar een gevoelde noodzaak voor verandering. Tegelijkertijd is het lastig de horizon van 2050 aan te stippen, juist omdat overheidssturing verandert in wisselwerking met veranderingen in de maatschappij. De essays richten zich daardoor wat meer op de korte en middellange termijn.

Diverse thema's worden aangestipt die maken dat verandering aanstaande is (de overheid volgt):

- Bewustwording van de **keerzijde van marktwerking** wordt breed gesignaleerd.
- **Hoge verwachtingen** van burgers van de overheid, met **teleurstelling en onvrede** als gevolg. Ook door vage doelstellingen en complexe opgaven vanuit de politiek die vervolgens niet haalbaar blijken dragen bij aan de teleurstelling. Dit bewustzijn ontwikkelt zich.
- **Menselijke maat** is een terugkerend thema. Het gaat hierbij dan om:
 - Individualisering waardoor maatwerk belangrijker wordt
 - Meekomen van mensen aan de randen van de samenleving (die niet mee kunnen komen met de complexiteit en snelheid van de maatschappij).
 - Rechtvaardigheid.
 - Weg van eendimensionale technocratische oplossingen

De essayisten zien een herijking van de rol en verantwoordelijkheid die de overheid uitdraagt. Juist de overheid als trekker voor het creëren van publieke waarde en het behartigen van het algemeen belang wint in de toekomst aan waardering. Daarbij gaat het ook om de manier waarop: er is behoefte aan een sterke overheid die de stip op de horizon zet, en tegelijkertijd op een open en samenwerkende manier invulling geeft aan die stip. Dit is een nadrukkelijke kans voor **ambtelijk leiderschap** waarbij de overheid een kalme en stabiele lijn voorwaarts kan nastreven. Legitimititeit en verantwoording zijn hierbij essentiële elementen.